

ภาวะผู้นำครู

Teacher Leadership

นฤมล สุภาพทอง*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร**

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์***

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศต่างๆ ในโลกเกิดความเชื่อมโยงกันเป็นหมู่บ้านเดียว (global village) ทั้งในด้านการค้า การเงิน การลงทุน การเมือง สังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงการเชื่อมโยงความรู้ แนวคิด ค่านิยมและพฤติกรรม ผ่านการถ่ายโอนข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศและสื่อมวลชน โดยเฉพาะการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้โดยอิสระมากขึ้นและผ่านการคมนาคมที่สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างกว้างขวางเกือบทั่วโลกการเชื่อมโยงดังกล่าวทำให้สิ่งที่

เกิดขึ้นในสังคมสามารถแพร่กระจายไปทั่วโลกได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ทุกประเทศต้องเผชิญกับสภาวะการแข่งขันสูงเพื่อความอยู่รอดและก้าวไปสู่ความสำเร็จ หลายประเทศจึงได้ปฏิรูปตนเองเพื่อความอยู่รอดกันอย่างเต็มที่ ซึ่งหลายประเทศก็สามารถปฏิรูปจนกลายเป็นผู้นำระดับโลก เช่น ฟินแลนด์ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น เป็นต้น ประเทศเหล่านี้ได้ปฏิรูปประเทศโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ โดยมีความเชื่อว่า ถ้าคนในประเทศ

ได้รับการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้จนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้แล้วจะสามารถดำเนินชีวิตในโลกของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกับองค์การทางธุรกิจที่ต้องปรับตัวจากอิทธิพลของเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากหน้ามือเป็นหลังมือ ดังที่ Waddill & Marquardt (2011) อ้างถึงใน กานต์สุตา มาชะศิริานนท์, หน้า 28) ได้กล่าวว่าเทคโนโลยีทำให้บรรดาผู้จัดการต้องบริหารความรู้แทนการบริหารคน เทคโนโลยีทำให้สาเหตุ วิธีการ และสิ่งที่พนักงานจะเรียนเปลี่ยนไป ปัจจุบันพนักงานจำเป็นต้องฝึกฝนตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) และการเรียนรู้ในที่ทำงานก็ไม่ใช้การเรียนรู้เป็นกลุ่ม ตามเวลาที่กำหนด ในสถานที่ที่เฉพาะเจาะจง และเรียนเพื่อเอาไว้ว่า จะนำไปใช้ในบางโอกาสอีกต่อไป แต่มันจะดำเนินการไปตามความจำเป็นจริงๆ ภายในเวลาที่ต้องการ ณ สถานที่ที่มีความจำเป็นต้องเรียนรู้ เทคโนโลยีจะผลักดันให้ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรต้อง “สร้างวิธีแก้ปัญหาใน การปฏิบัติงาน และสร้างการเรียนรู้ที่สนองตอบและยืดหยุ่นมากขึ้นๆ อยู่ตลอดเวลา”

ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ความรู้จึงกลายเป็นสิ่งที่มีอำนาจและมีอิทธิพลอย่างมากในการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ประเทศชาติ ภูมิภาคและระดับโลก ประเทศที่สามารถสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Based Society) หรือขับเคลื่อนด้วยสังคมฐานความรู้จะสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้นในโลกปัจจุบันประเทศต่างๆ จึงพยายามผลักดันประเทศของตนให้เป็นสังคมฐานความรู้ เมื่ออย่างก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ดังที่

* ผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนบ้านคอนมะจ่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 .

** อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Manville (2001, p.45 อ้างถึงใน บดินทร์ วิจารณ์, 2548, หน้า 9) กล่าวว่า “ในขณะที่พวกเราต้องการการเรียนรู้แบบใหม่ที่เทียบแหลมมากขึ้น และเข้ากับผู้เรียนได้ดี ตลอดจนสัมพันธ์กับวิถีทำงานมากขึ้น นอกจากนี้มันยังต้องเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้เราสามารถปฏิบัติงานได้ดี สามารถสร้างความแตกต่างได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น” และเช่นเดียวกับแนวคิดของไฟฟูร์ย ลินลาร์ตน์ (2559, หน้า 196) กล่าวว่า ศตวรรษที่ 21 จะเป็นศตวรรษแห่งนวัตกรรม เป็นศตวรรษของการคิดอะไรใหม่ๆ เพราะว่าเท่าที่ดูความเปลี่ยนแปลง ดูวิถีคิดและความเชื่อของนักคิดที่มองศตวรรษใหม่เค้าพูดถึงเรื่องของ Creation, Innovation และ Production เพราะฉะนั้นในฐานะที่เราเป็นองค์กรทางการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องเตรียมคนไปสู่ศตวรรษใหม่นี้แล้วก็ต้องวางแผนเพื่อจะให้องค์กรของศตวรรษใหม่ด้วย ในสภาพสังคมไทยส่วนใหญ่องค์กรของเราเป็นองค์กรที่ไม่ค่อยมองไปในอนาคตเท่าไร ส่วนใหญ่เป็นองค์กรที่ทำงานเป็นรูทีน ซึ่งก็ไม่ได้ว่าล้าสมัย เพียงแต่ว่ามันจะไปช้าๆ ไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงของโลก

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้เกิดความรู้ ตามความหมายของการศึกษาหมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต(กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 2) การศึกษาจึงเป็นรากฐานที่มีความสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่างๆ มีการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง อันเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนเช่นเดียวกับแนวคิด ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542) กล่าวว่าการศึกษาเป็น

กิจกรรมทางสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญของการสร้าง สะสมพลังของชาติชาติได้มี “ทุนทางสังคม” แข็งแกร่ง มีคุณภาพดีมากขึ้นเพียงใด มีปริมาณมากแค่ไหน ย่อมขึ้นกับคุณภาพของระบบการศึกษา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญของการศึกษาในการพัฒนาประเทศ โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาามากมาเป็นลำดับแรก เมื่อเทียบกับประเทศอื่นก็ถือว่าอยู่ในลำดับต้นๆ ของ

ประเทศในแถบเอเชีย จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาหลายครั้งหลายรูปแบบสืบเนื่องมา แต่ด้วยสภาพการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาขาดความต่อเนื่อง จึงเป็นผลให้ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการปฏิรูปให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้เท่าที่ควร ดังที่ไฟฟูร์ย ลินลาร์ตน์ (2559, หน้า 182-183) กล่าวว่าประเทศไทยก็ยังคงใช้ชีวิตบนพื้นฐานของสังคมแบบเกษตรหรือบางส่วนก็เป็นอุตสาหกรรมบ้างบางส่วนได้เรียนรู้เทคนิคของการใช้ชีวิตตามสภาพเดิมของสังคมผสมผสานเทคนิคสมัยใหม่ การศึกษาจึงยังคงสอนให้เด็กตามสังคมเรื่อยๆ การเน้นให้ผู้เรียนนำสังคมยังมีน้อย ครูเองก็สอนแบบบ่อนอยู่ ผู้บริหารก็ยังคงบริหารโรงเรียนเน้นระเบียบกฎเกณฑ์และอยู่กับปัจจุบันมากกว่าอนาคต บทบาทของนักการศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษาเท่าที่ผ่านมาจึงมีลักษณะในเชิงอนุรักษ์และเน้นเทคนิคตามไปด้วย โดยมีลักษณะสำคัญคือ อนุรักษ์วัฒนธรรมของการเป็นผู้ตามไว้ระดับหนึ่งและเรียนรู้เทคนิคของต่างประเทศบางประการ ซึ่งก็ทำให้สังคมไทยดำรงมาได้เป็นอย่างดีพอสมควร แต่ระบบและลักษณะเชิงอนุรักษ์ไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงได้เพราะการสอนและการบริหารเชิงอนุรักษ์จะทำให้

ให้เด็กเป็นคนที่เชื่อฟังทำตามอย่างเดียวกัน ไม่คิดใหม่ ไม่สร้างสรรค์อะไร ยึดตามระเบียบและกฎเกณฑ์ในขณะที่คุณลักษณะใหม่ในโลกยุคใหม่ของเด็กเป็นไปในทางตรงกันข้าม ดังนั้นในปัจจุบันจึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา การพัฒนาคนจึงเป็นแนวทางหลักที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 จนถึงปัจจุบันคือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ซึ่งได้จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน”

จากเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559, หน้า 4-5) ทำให้ทุกกระทรวงได้ดำเนินการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นั้น ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงและส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ใน 8 ประเด็นหลัก คือ 1) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยกระดับมาตรฐานการศึกษา 3) ขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ 4) พัฒนาครู 5) ผลิตรายการพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ 6) เตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 7) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 8) ส่งเสริมระบบบริหารภายในวงการการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, หน้า 2-3) การจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดี ต้องปลูกฝังและพัฒนาตั้งแต่เกิด ครอบครัวก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพัฒนาคน แต่ที่มีความสำคัญมากอีกประการหนึ่งคือสถานศึกษาหรือโรงเรียน และบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดคือครู ครูจึงเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลายประเทศไม่ว่าจะเป็น ฟินแลนด์ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และประเทศที่มีผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในระดับต้นๆ ของโลกต่างให้ความสำคัญกับครูเป็นพิเศษ โดยเฉพาะการคัดเลือกคนที่เก่งที่สุดมาเป็นครู เพราะมีความเชื่อว่า ถ้าครูเก่ง นักเรียนก็จะเก่งตามไปด้วย และดังที่ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวไว้ว่า ครูต้องไม่เพียงแต่เอาใจใส่ให้นักเรียนเท่านั้น ยังต้องมีทักษะในการ “จุดไฟ” ในใจของผู้เรียน ให้รักการเรียนรู้ ให้สนุกกับการเรียนรู้ หรือให้การเรียนรู้สนุก และกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ต่อไป ครูจึงต้องยึดหลัก “สอนน้อย เรียนมาก” (Teach Less Learn More) กล่าวคือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของผู้เรียน ครูต้องตั้งคำถามและตอบได้ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรและเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งเหล่านั้น ครูจะต้องทำอะไร หรือไม่ทำอะไรบ้าง ในสภาพการณ์เช่นนี้ ครูยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น และทำทนายครูทุกคนอย่างที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนแบบไม่ขาดทักษะสำคัญ และการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นี้ ครูต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นโค้ช เนื่องจากความรู้ในปัจจุบันมีมาก ครูจะจัดการอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้หมด ดังนั้นครูต้องเปลี่ยนเป้าหมายจากให้ความรู้เป็นให้ทักษะ เปลี่ยนจากครูเป็นหลักเป็นผู้เรียนเป็นหลักจึงเป็นความท้าทายของวงการศึกษาว่าจะมีวิธีการอย่างไรหรือแนวทางอย่างไรในการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการศึกษาหรือจะมีปัจจัยหรืออิทธิพลของตัวแปรใดที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกลุ่มหรือองค์การ ซึ่งก็มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้เห็นพ้องต้องกันว่า ถ้ากลุ่มหรือองค์การใดมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถนำพากลุ่มหรือองค์การนั้นไปสู่ความสำเร็จได้ คำว่า ภาวะผู้นำ จึงเป็นคำสำคัญ (Key word) ในการพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยเฉพาะผู้นำกลุ่มหรือองค์การ และนอกจากนี้ถ้าองค์การหรือสถานศึกษาใดสามารถกระจายภาวะ

ผู้นำไปสู่ครูหรือส่งเสริมให้ครูมีภาวะผู้นำจะส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพองค์กรหรือสถานศึกษาทำให้ครูแตกแยกกันลดลง เพราะภาวะผู้นำจะทำให้เกิดความร่วมมือกันของครูในการปฏิบัติงาน และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (self-efficacy) มองเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) และมีความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ภาวะผู้นำครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ครู ในยุคของการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำ เพราะภาวะผู้นำครูเป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมที่ครูได้แสดงออกในการปฏิบัติงานอย่างเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาเพื่อนครู และองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 13; Katzenmeyer and Moller, 2001, p. 5; อภารัตน์ ราชพัฒน์, 2554, หน้า 8) ดังที่ Katzenmeyer and Moller (2001) ได้ยืนยันว่า เหตุผลสำคัญที่สุดสำหรับความสามารถทางภาวะผู้นำครู คือเพื่อการปฏิรูปสถานศึกษา (transform school) สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเป็นการให้พลังอำนาจแก่ครูในการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาอันเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียน สอดคล้องกับ Harris and Lambert (2003) กล่าวว่า ภาวะผู้นำครูเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากการปฏิบัติงานอย่างร่วมมือรวมพลัง มุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย การมีส่วนร่วม การมีบทบาทความรับผิดชอบร่วมกันมากขึ้นในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน และในกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูต้องเน้นให้ครูสร้างองค์ความรู้ขึ้นเอง ครูต้องคิดและสร้างสิ่งใหม่ๆ ในโรงเรียนในการทำกิจกรรมทางการศึกษาและ Lieberman & Miller (2004, p.11 อ้างถึงใน ศิริพร กุลสานต์, 2557, หน้า 4) พบว่า ภาวะผู้นำครูจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ทั้งในด้านวัฒนธรรมการทำงานและคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 13-14) ยังได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู 2) การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ 3) การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง 4) การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง และ 5) การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จากการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูผู้ศึกษาสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำครูได้ 4 องค์ประกอบคือ 1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) เป็นแบบอย่างทางการสอน และ 4) การมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนา

ครูให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อองค์กรหรือสถานศึกษา ครูจึงต้องมีภาวะผู้นำ ดังเช่นคุณครูสืบศักดิ์ สวัสดิ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้ไปพบปะและสัมภาษณ์จึงได้ค้นพบความเป็นผู้นำของคุณครูสืบศักดิ์ ดังนี้

คุณครู สืบศักดิ์ สวัสดิ์

ตำแหน่ง ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านอินทร์แปลง อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนครเกิดเมื่อ

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2511 การศึกษาสูงสุด จบปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี บรรจุเข้ารับราชการเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2535 ปัจจุบันรับราชการครู ตำแหน่งครู เชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านอินทร์แปลง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลงานที่ท่านภาคภูมิใจได้แก่

ปี 2551 เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 โครงการงานหุ่นยนต์ สพฐ. พิทักษ์
สิ่งแวดล้อม

ปี 2552 เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปี 2553 เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศหุ่นยนต์สองขาวิ่งเร็ว ระดับประถมศึกษา,
เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการหุ่นยนต์ ระดับประถมศึกษา, เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัล
รองชนะเลิศหุ่นยนต์สองขาวิ่งเร็ว ระดับประถมศึกษา (ยุวชนอาเซียน)และเป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศ
เทคนิคยอดเยี่ยม ระดับประถมศึกษา (ยุวชนอาเซียน)

ปี 2554 เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศหุ่นยนต์บังคับมือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปี 2555 เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศหุ่นยนต์บังคับมือ ระดับประถมศึกษา
และเป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศหุ่นยนต์บังคับมือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปี 2556 เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศหุ่นยนต์บังคับมือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปี 2557 เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศหุ่นยนต์บังคับมือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปี 2558 เป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศ ROBOT Design หุ่นยนต์บังคับมือ ระดับประถมศึกษา
และเป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลเหรียญเงินหุ่นยนต์บังคับมือ ระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นตัวแทน
ประเทศไทยเข้าร่วมการแข่งขันหุ่นยนต์ในระดับนานาชาติ ดังนี้

ปี 2553 ชนะเลิศ 2 รายการ รองชนะเลิศ 1 รายการ Hong Kong China 2010

ปี 2554 ชนะเลิศ 2 รายการ Anshan China 2013

ปี 2557 ชนะเลิศ 1 รายการ รองชนะเลิศ 1 รายการ Hong Kong China 2014

จากผลงานและประสบการณ์การทำงานของคุณครูสปีคักดี สวัสดิ์ ทำให้ค้นพบภาวะผู้นำครูที่สามารถนำไป
เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครู และสรุปเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำครู ได้ดังนี้

1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครูกล่าวว่า “ครูต้องค้นคว้า แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา และมีเครือข่าย
ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพราะปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและเทคโนโลยีใหม่ๆ มีมากมาย บางครั้งผมต้องไป
ศึกษาเรียนรู้จากรุ่นน้องที่จบใหม่บ้างและครูท่านอื่นๆ ที่มีความรู้ความสามารถด้วย การเรียนรู้ไม่ต้องอายและพร้อม
ที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสมอ จนทุกวันนี้ผม ก็มีเครือข่ายในการทำงานเป็นที่มาที่สามารถช่วยเหลือและแลกเปลี่ยน
เรียนรู้กัน” แสดงให้เห็นว่าคุณครูมีความเป็นผู้นำ เป็นที่ยอมรับ มีเครือข่ายร่วมพัฒนา และสามารถจัดการความรู้
เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

2. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผลงานเชิงประจักษ์ของนักเรียนเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าคุณครูสปีคักดี สวัสดิ์
เป็นครูมืออาชีพที่สามารถพัฒนาผู้เรียนจนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ
เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีความมุ่งมั่นและอดทน เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จ

3. เป็นแบบอย่างทางการสอน ตลอดระยะเวลาของการเป็นครู ครูสปีคักดีได้เรียนรู้ว่าวิชาชีพครูนั้น
ต้องทุ่มเทและเสียสละเพื่อเด็กอย่างมากโดยกระบวนการสอนของครูคือสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กด้วยการเปิดวิถิตักค้น
ตัวอย่างการสร้างหุ่นยนต์จากประเทศต่างๆ ให้เด็กมีเป้าหมายในการทำชิ้นงาน-นำเข้าสู่บทเรียน-สอนเรื่องมอเตอร์
กระแสไฟฟ้า-ให้เด็กทดลองทำด้วยตัวเองถ้าถูกต้องจะแนะนำเพิ่มเติมหากผิดจะให้นำกลับมาแก้ไขปรับปรุงซึ่งครู
กล่าวว่า “ครูต้องปรับกลยุทธ์ใหม่ในการทำหน้าที่ ครูต้องเป็นผู้แนะนำแนวทาง ต้องให้เด็กรู้ตนเองหรือเป้าหมายของ
ตนเอง ครูต้องสามารถดึงความสามารถของเด็กออกมา” การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำให้เด็ก
ได้ฝึกกระบวนการคิดและรับผิดชอบในงานที่ทำ เพราะการสร้างหุ่นยนต์ไม่ใช่เพียงสร้างตามรูปแบบเพียงเท่านั้น
ยังต้องหากลวิธีหรือเทคนิคใหม่ๆ ในการนำไปสู่ชัยชนะ

4. การมีส่วนร่วม การพัฒนานักเรียนให้ประสบความสำเร็จไม่ใช่ผลงานของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นความร่วมมือของครูทุกคนในโรงเรียน เพราะนักเรียนต้องได้เรียนรู้กับครูทุกคนในโรงเรียน ดังนั้นครูต้องร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ช่วยเหลือ แนะนำซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งครูสืบทอดที่ดีได้เป็นผู้ริเริ่มในการคิดและหากระบวนการในการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาที่นักเรียนต้องเจอในโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน ในการให้ข้อมูลนักเรียน วิเคราะห์หาแนวทางช่วยเหลือ และร่วมดำเนินการตามโครงการจนประสบความสำเร็จ

ทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูที่ได้จากการไปสัมภาษณ์คุณครูสืบทอดที่ดี สวัสดิ์ ซึ่งเป็นแบบอย่างของครูที่ดี และสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับคุณครูในยุคปัจจุบันที่ได้รับการคาดหวังความสำเร็จอย่างสูงจากสังคมในบทบาทหน้าที่ที่หลากหลายมากขึ้นและในสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- กานต์สุดา มาชะติรานนท์. (2550). *การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ส. เอเชียเพรส (1989) จำกัด.
- บดินทร์ วิจารณ์. (2548). *การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ธรรมมลการพิมพ์.
- เทพรังสรรค์ จันทรังษี. (2556). *การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกลนคร*
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร :
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2559). *คิดเพื่อครู คำบรรยายระหว่างดำรงตำแหน่งประธานกรรมการคุรุสภา*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553)*.
ม.ป.ท.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน*
นโยบายด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา). กรุงเทพฯ : เซนจิวรี่ จำกัด.
- ศิริพร กุลसानต์. (2557). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Katzenmeyer, M. and Moller, G. (2001). *Awakening the sleeping giant : Helping teachers Develop as leaders*.
2nd ed. Thousand Oaks, CA : Corwin Press.